

Előfizetési ár:

Egész évre ..... 4 frt.

Félévre ..... 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindenemű közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

12-dik sz.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, tr.

Tartalom: Közlemény a m. kir. állatorvosi tanintézet belkórodájáról. Schwenszky A. tanársegédétől. — A tüdőuszög támadásáról lovaknál. Közli Szuppiny Ödön m. á. — Kisebb közlemények. — Különfélék

T. cz. Olvasóinkhoz !

Lapunk jelen számával fenállása II-ik évi pályafutásának első felét végzi. — É szerény igényekkel de dús jó akaratral indított e szaktéren első s egyedüli vállalat, mely a legnehezebbet e pályán az utegyenygetését magasabb szakművelődés bevezetésére tűzte feladatául, számos szaktárs támogatása által képes volt saját anyagi és szellemi erőnk megfeszítése mellett e második évbe átlépni, sőt annak első felét is megfutni.

Sajnosan kelle azonban tapasztalnunk, hogy még sokan vannak a szaktársak közül is, kik pártoláskat mindedig megvonták lapunktól; a t. gazdaközönség s a hatóságok pedig egészen távol maradnak eme közeg befogadásától, a mely hogy a gazdaközönségnek kétségkívül csak hasznos előnyére szolgálna, az elfogulatlanul gondolkozónak el kell ismernie. Igaz ugyan, hogy e lap segélyével, ha mindjárt egyes bajok ellen orvoslási módokat közlünk is, a nemszakértő, a gazda, bármily művelt legyen is, gyógyítani mégsem fog tudni, — de nem is óhajtjuk a kuruzslást átalánosítani orvosi ismeretek terjesztése által. Feladatunkul azt ösmerjük, hogy azáltal, ha a t. illető közönségnek az állatorvosi egészségügy terén bővebb tájékozást nyújtunk s a gyógyászatból átalános egészséges alapelveket mintegy közvagyonná tenni óhajtánánk lapunk terjedtével, —váljunk hasznosokká s hiszszük, hogy sokkal nagyobb a haszon, melyet idő folytán ez uton nyer a gazdaközönség, semmintha u. n. universalis gyógyszereknek, praeservativumoknak stb. feltalálásával a kissé műveltebb embert zavarbahoznók, hogy e vagy ama betegségben, épen ezen — vagy ama stadiumban adható-e vagy nem?

Mult évi folyamunkban számos rajzot is mellékeltünk volt, azon reményben, hogy az érdekeltséget ezáltal is jobban felkölteni képesek leszünk. Csalódtunk azonban! S a következő félévben csak ugy leszünk képesek ismét rajzokat adni, ha a lapunk iránt való érdeklődés emelkedvén, a lap anyagi helyzete azt lehetségessé teendi.

Ugyancsak lapunk emelése céljaból lépéseket tettünk kiválóbb szakerők megnyerésére; mely iparkodásunk bizvást sikerülend is. A lap kiállításában szintén fognak t. olvasóink már a jelen számmal változást tapasztalni ; valjon ez a lapnak előnyére van-e, azt mindenkinek saját megbíralása alá bocsátjuk. — Kérjük tehát mindazokat, kik eddig is lapunk irányát s tartalmát helyeselték, hogy minket a megkezdettt út tovább egyenygetésében ugy szellemileg mint anyagilag ezentül is támogatni sziveskedjenek s lapunkat ismerőseik s különösen a szaktársak és állatkedvelők s gazdák körében terjesztenék. Annál is inkább bizalommal kérjük erre a t. szak- és pártoló közönséget, mert az eddigi, fájdalom alig elegendő pártolás mellett kénytelenek leszünk vagy előfizetési árunkat felemelni, vagy pedig vállalatunkat egészen elejteni. Hogy ezt a t. szak- és kedvelő közönség engedni nem fogja — arról megvagyunk győződve s ennek alapján bizalommal ismételve kérésünket tisztelettel felszólítjuk a t. előfizetőket **az igen csekély díjt — 2 frtot — a jövő félévre minél előbb beküldeni**, hogy a lap szétküldése fenakadást ne szenvedjen. Az előfizetési feltételek lapunk homlokzatán olvashatók. **Teljes számú példányokkal ugy az első egész évi, mint az épen lefolyt félévi folyamból is szolgálhatunk.**

A szerkesztőség.

Közlemény a m. k. állatorvosi tanintézet belkórodájáról.

Schwenszky A. tanársegédétől.

Özvegy E. Erzsébet békás-megyeri lakosnak világos pejszínű, 7 éves, 135 Centim. magas, kancza ivaru lova azon állítással vezetett f. évi január hó 14-ikén a budapesti m. kir. állatorvosi tanintézetbe, hogy a nevezett ló két hét óta rosszul eszik, néha lázadozik, mindkét orrüregből nagyobb mennyiségű nyálka foly ki és hogy a mellő bal végtag meg van dagadva.

Az állat tulajdonosné állítása felülvizsgálása alkalmával kitént, hogy az orrtakharthyák valamivel halványabbak, a kifolyás túszerű tapadós kórterményt képez, a toroktáj rendes, a mellkas kopogtatása és hallgatóságánál semmi eltérés sem észleltetett; a szájnákhártya rendes színezetű és kellően nyákkal bevont, az állatnak étvágya csökkent, emésztése kellő, a bélsár és huykiürítés rendszeren történik. A mellő jobb végtag a csüdtől egész a könyökig egyenletesen meg volt dagadva, mely daganat tésztáptapintatú és valamivel melegebb a rendesnél, a szőr rajta pörkők által összetapadt, mely langyos vízzel mosás által könnyen kihull, miből azt következtettük, hogy az állat ezen lábán már is csipős bedörzsöléssel lett gyógykezelve.

A dagadt lábbal való mozgása igen feszesen és kíméletesen történik. Jártatás alkalmával az állat nagy bágyadságot, lankadságot tanusít; a légzés 14—16, érlökése 50—56-ra megy egy percben, hőfoka 37.8° C.

A fent elősorolt kórtünetekből a kórisme másod időszi orrhurut, — kötőszövet és nyirkedény lobra tetett.

De mindazon kórtüneteken kívül az állat egész testén még tallérnagyságu, sőt nagyobbbrészt kerekded azonban szabálytalan alakú s világosabb színű foltok is voltak láthatók; melyek tapintásnál sem dagadtaknak, sem pedig bemélyedetteknek nem mondhatók, s csakis inkább az azon helyeken lévő szőr színének megváltozásából keletkezetteknek mutatkoznak.

A talált foltokra vonatkozólag a tulajdonoshoz intézett kérdéseimre a következő választ nyertem: t. i. hogy a fent leirt kancza ló ezelőtt 3 évvel vemhes volt, és vemhességi ideje alatt támadtak az egész testén ezen számos, de csak tallérnyi nagyságu világosabb színű foltok, minden bizonyítható ok vagy betegség nélkül; hozzá téve még azon megjegyzést is, hogy ezen foltok keletkezésüktől fogva lassanként folyton nagyobbodtak.

A fentebb említett kórisméhez mért gyógykezelés vezetett be, u. m. az orrüregbe szagos füvekből gőzök alkalmaztattak, a dagadt lábról pedig a rajta lévő pörkők naponta egyszer langyos meleg vízzel és szappannal leázattak és azután leszárítottak s faolajjal az egész láb be lett kenve.

A külbőrön lévő foltok megsemmisítésére pedig nem

alkalmaztunk semmit, mivel ennek létrehozó okait biztosan nem tudtuk.

Miután azonban épen ekkor intézetünkben a gerinczagy idült lobjáról (tenyészbenaságról) folyt a tanácskozás, mely betegségnél ugyanilyen tallérfoltok szoktak az állat külbőrén jelentkezni, s ugyanekkor egy Boleró nevű volt állami ménlő ebben a betegségben szenvedvén, intézetünkben állott észlelés végett, melyen szintén egy tallérfolt volt látható ; ennél fogva a jelen esetet is éber figyelemmel kísértük, hogy valjon ezen az állat egész testén látható szőrfoltok nem-e gerinczagy idült lobjának a következménye-e ? összehasonlítottuk a szóban levő kanczán talált foltokat a Bolerón látható tallérfolttal, melyek közt azon különbség vétezt észre, hogy a kanczánál a foltok kerekdedebbek, és az állat külbőre ilyen foltokkal mindennütt telt, úgy mintha tettovirozva volna s a szőr nem nagyon fénytelen; míg ellenben a Bolerónál és állítólag más a gerinczagy idült lobjában szenvedő lovaknál ezen szőrfoltok a testen csak itt-ott mutatkoznak s egyenetlenebb alakban, a szőr benne pedig egészen fénytelen ; megvizsgáltuk a kanczának érzését, mozgását, nyomást gyakoroltunk kézzel a gerincztájra végig, nyomást gyakoroltunk a csipidegre, de sem a járás, sem pedig a gyakorolt nyomás alkalmával az érzésnél a rendestől eltérés — melyek keresztbenaságra gyanut adtak volna — nem észleltetett; így tehát a diagnosisunk csak a fent említett maradt, a foltokra vonatkozó kórisme pedig függőben további észlelésre hagyatott.

Két napi gyógykezelés után az orrfolyás egészen megszűnt, az étvágy rendes lett, a dagadt végtag leapadt majdnem a rendes állapotig, érzés és mozgás szabályossá vált, minél fogva a tulajdonos kérése folytán czélszerűnek láttuk az állatot kórodánkba kiadni, hogy gazdájánál kertben vagy a mezőn még egynehány napig pihenjen.

Kivitele után 9 nap, azaz január hó 29-ikén a szóban levő állat ismét behozatott intézetünkbe, toroklob és állalatti mirigydaganattal, melynek constatalása után nagy érdekléssel ismét a legczélszerűbb gyógykezelést alkalmaztuk. A toroklobból valamint az állalatti mirigydagból 11 napi gyógykezelés után az állat tökéletesen kigyógyult, mire ugyancsak a mellő jobb végtag ismét a csüdtől egész a könyökig dagadni kezdett, miközben az állatnak naponta két-három ízben az egész test izmai reszkettek s az állat egészen bágyadt lett, érlökése valamint légzése sietőbb, hőfoka emelkedett egész 40.—40.9 C., étvágya csökkent, szomja fokozódott, a bélsár kiürítése keményebb, a kiürített huy pedig sötétebb színű volt, az állat továbbá mindkét szemét csukva tartotta, ezeknek köthártyája vérrel be volt lövelve és nagy mennyiségű köny választott el; az állat fejét többnyire az istálló sarokba dugta, sőt sokszor a falnak is támasztotta, éjen át le nem feküdt, járása igen ingadozó volt; a külbőrön lévő foltok pedig valamivel nagyobbodtak.

Ezen újból fellépett kórtünetekből a kapuvisszérben fellépett vérkeringési akadályra következtettünk, mely

nyirkedény és nyirkmirigy bántalommal van párosulva. A dagadt lábra meleg bekötés, belsőleg pedig előbb egynehány adag hányborkő, székfűvirág- és fenyőbogyóval, később a hányborkő helyett jódkálium és narancsszinű dár-dány rendeltetett; 13 napi gyógykezelés után az állat jó étvágyát, kellő vidámságát ismét visszanyerte, a dagadt láb egészen leapadt, szóval az állat annyira javult, hogy jónak láttuk azt tulajdonosának kiadni, hogy odakint könnyebb munkát végezhesen vele.

A fent leirt állat ujonnan megbetegedvén, f. év május hó 27-ikén ismét behozatott intézetünkbe gyógykezelés végett, s ekkor találtatott, hogy az állat igen sovány, a szőre borzas fénytelen; a hátsó jobb végtag a csüdtől egészen a fölczombig igen erősen dagadt, mely daganat hideg, téstás tapintatu s nem fájdalmas; ezen dagadt végtagon a szőr igen borzadt s rajta a bőrön bab egész gesztenye nagyságu, kemény tapintatu csomók, felhányt szélű, szalonás alapú folytonossági hiányok voltak láthatók, melyekből piszkos evszerű folyadék folyt ki. Az orrtakártya halavány, az étvágy csökkent, légzése valamint érlökése rendes, hőfoka 38.5 C.

A mi a külbőrön talált foltokat illeti, azok sokkal nagyobbak lettek, sőt sok helyen össze is olvadtak.

Az imént elősorolt körtünetekből bőrféreg állapított meg, minek folytán a nevezett állat az állatorvos rendészeti szempontból mint ily beteg május hó 29-ikén kiirtatott.

Az állat felbonczoltatván, ez alkalommal a következőket lehet észlelni:

Külvizsgálat.

A hulla hátán fekszik, szőre fénytelen, a hullame-revség kislefoku. A test természetes nyilasai nem mutatnak semmi eltérést. A jobb hátsóvégtag a pártától kezdve egész fel a koncig igen erősen meg van dagadva s a daganat elmosódva megy át az éprésekbe. Ezen végtagon a szőr igen erősen borzadt, a bőrön bab egész gesztenye nagyságu tömött tapintatu csomók s több borsó — egész félkrajczár nagyságu, felhányt szélű, szalonás alapú, piszkos evszerű folyadékkal borított folytonossági hiány látható, melyek környékében a szőr barna, sárga, piszkos pörkökkel borított. A szügyön és a mellkas alsó részén meglehetősen kiterjedésű téstás tapintatu daganatok. — A test bőrén bal oldalt az oldalon és a lapoczkán, jobb oldalt szintén ugyanezen tájakon s ezenkívül még a fel- és alkaron is huszas, — tallér sőt tenyér terjedelmű, legtöbb részt kerekded sárgás színű foltok észlelhetők.

Belvizsgálat.

A bőr alatti kötőszövet a test több részein, különösen pedig a szügyön és a mellkas alsó részén talált daganatoknak megfelelőleg savósan beszűrődött. A hátsó jobb végtag bőralatti kötőszöveve igen erősen megvastagodott, helyenkint kérges tapintatu s mindenütt erős savós némileg kocsonyaszerű beszűrődést tüntet fel. Az ezen végta-

gon harántul átmetszett nyirkedényekből sárgás fehér sűrű geny foly ki. A hasürben kevés sárgás tiszta savó. A hashártya középvértartalmú s rajta mindenütt igen sok 5—10 mmnyi hosszú szűrkes, szívós erősen odatapadt czafat. A gyomorban kevés félig emésztett tápszer, nyákhártyája középvértartalmú s rajta, mind a bázrsingi, mind pedig a nyombéli részleten több Gastrus equi álcza és sok Ascaris megalcephala tapad. A vékonybélben kevés tápanya, sűrű nyák, nyákhártyája helyenként középvértartalmú, helyenként pedig erősen vérdús s néhol mákszem — egész kölesnyi vérömlenyek észlelhetők rajta.

Az üresbél hátsó részében a nyákhártya erősen megvan duzzadva. A csipőbélben két Taenia perfoliata. A vastagbelekben pépszerű bélsár s ezenkívül a vakbélben sok Taenia perfoliata s néhány Sclerostomum armatum, míg a hurkabélben több Sclerostomum tetracantum. A vastagbelek nyákhártyája kissé megvastagodott, palaszürke színű, tüszői kiemelkednek s kivezető nyilásai kitágultak. A májburkán egy tallérmagyságu igen fénylő infolt s több már fentebb leirtohoz hasonló erősen odatapadt szivos czafat. A máj a rendesnél nagyobb, a bal lebeny metszfelszínén a lebenyeké középe vérdús, míg a középső és jobb lebeny középvértartalmú. A lép és vesék középvértartalmúak. A bal vese medenczében néhány kendermag — egész borsó nagyságu egyenetlen felületű kő és sűrű nyákos hügy. A hügyhólyagban kevés sűrű hügy. A hügyhólyag nyákhártyája vérdús. A méhhüvely és méh nyákhártyája középvértartalmú. A petefészkekben néhány borsó — egész mogyoró nagyságu sárgás savót tartalmazó hólyagcsa. Ezen hólyagcsák körül levő kötőszövet kissé tömötebb tapintatú. A tüdők középvértartalmúak. A légutak nyákhártyája kissé belövelt s kevés nyákkal bevont. A szív üreibe sok rostonya és alvadt vér. Az aorta két félholdképű billentyűjén a zárvonat alatt egy-egy borsónyi és egy-egy majdnem kender magnyi igen tömött, erősen odatapadt s kissé egyenetlen felületű gömböded csomócska, mely csomócskák a billentyűk zárása alkalmával egymást érintik s e miatt a bal üteres véredény szájda zárását akadályozzák. Az aorta egyik félhold képű billentyűjén a zárvonat fölött egy hosszukás zabszem nyilásu lyuk. Az összes nyirkmirigyek, különösen pedig a honaljiak és a lágyék tájiak igen nagyok, puhák, levesek s részint véres, részint savós beszűrődést mutatnak s egyesekben köles — egész kendermagnyi sárgás góczok észlelhetők. Az agy és az agyburkok közép vértartalmúak. A gerinczagy kemény burka középvértartalmú. A gerinczagy felső színén a lágyburok erősebben belövelt, míg alul vérszegényebb. A gerinczagy állománya elég tömött és vérszegény. A csipőideg körül levő kötőszövet fehér. A csipőidegek rendes vastagságuak s elég tömöttek.

Már most ha ezen esetnél a kórnak kezdetétől — azaz január 14-ikétől — egész az állat kiirtásáig — vagyis májushó 29-ikéig — a talált körtüneteket, az állatnak látszólag kigyógyulását és rövid idő mulva ismét megbetegedését, továbbá a kór kimenetelét, s végre a talált kór-

bonczi változásokat figyelemmel áttekintjük, azt kell megjegyeznünk, hogy az állat életében a megállapított kórismét, a kórbonczi változások tökéletesen igazolják; a létrehozó okokat illetve, miután majdnem az összes savóshártya rostonyás czafatokkal volt ellepve, — azt kell felvennünk, hogy ezen kór meghülés folytán jött létre. (Ez mindennapos dolog.)

Visszatérve a szőrfoltokra, azon kérdés áll előttünk, vajon a vemhesség okozhatja-e a szőrfesteny helyenkénti változását? vagy ismerünk-e olyan bőrbetegséget a lónál, mely minden kórtünet nélkül lefolynék, és mégis maradó foltokat hágy maga után? vagy észlelt-e valaki bármilyen betegséget a lónál, mely után az egész test telve maradt volna világosabb színű szőrfoltokkal? A második és harmadik kérdésre, — a tenyészbénaságon kívül alig akad egy szó a kérdés megoldására, de a jelen esetet tenyészbénaságnak, illetőleg gerinczagy idült lobjának sem lehetett elfogadnunk, mivel sem életben sem pedig az állat bonczolásánál, a gerinczagy idült lobjának tünetei látszólag nem voltak kifejlődve.

Mi az első kérdést t. i. a vemhességet illeti, arra nézve Zlamal tr kór- s gyógytana 93. §-ban a tenyész állatok bénaságának leírásánál következő megjegyzés olvasható: „Hogy tenyészállatok bénaságánál a gerinczagnak azon része szenved leginkább, mely a nemzórészeket látja el idegekkel, egészen természetes, mivel a hátgerincznek éppen azon része mind a nőszösztön felingerlése, mind annak kielégítése közben leginkább vétetik igénybe, s tehát leginkább is van kitéve vértolulásoknak, s ezekből származó minden kóros következménynek; hasonlóképp a vemhesség és a szülés is magukban néha elegendő okul szolgálhatnak a szóban levő bajnak előidézésére.

Tehát tekintetbe véve a tulajdonosné állítását, t. i. hogy a szóban levő kancza vemhesség ideje alatt lett foltos s azóta minden évben rendszeren ménhez vezetettet, s hogy meg is hágattatott, de fogamzás többé létre nem jött; tekintve továbbá a fent leírt kór- s gyógytani jegyzetet, s végre tekintve az állat f. évi januártól egész májushó 29-ikéig huzódott betegségének lefolyását s kimenetelét, hajlandók lehetnénk elfogadni az eszmét, mely szerint ezen esetben az egész kór nem egyéb mint tenyész-bénaság, noha a gerinczagy bonczolása azt bizonyítja, hogy a gerinczvelő eléggé tömött, a csipőideg állománya szintén rendes minőségű. Így részünkre homályban maradt ezen esetben a foltok keletkezési oka. Az állatorvosi téren sok tapasztalással bíró szakértőkkel beszéltem a tárgy felől, de még idáig egyiktől sem kaphattam azon választ, hogy szerencséje lett volna ily esetet észlelhetni; teljes készséggel fogom a tollat ezen esetet szaklapunkban közölni, hogy t. szaktársaimhoz is intézhessek e tárgy felől kérdést, t. i. hogy fordult-e elő ilyen eset valamely ménesben, vagy közönségesen a gyakorlatban? Abban a reményben élek, hogy t. szaktársaink közt leend oly tapasztalt szakférfiu, — nevezetesen a ménesekben — ki ezen

kérdés feloldásához lényegesen járulhatand, s ez irányu tapasztalatait szaklapunkban közléteendi.

A tüdőüszög támadásáról lovaknál.

Közli Szuppiny Ödön m. á.

Pekelharing a „D. Z. für Thiermedizin u. vergleichende Pathologie” 1879. évi első és második füzetében, a tüdőüszög támadásáról lovaknál a következőket mondja:

Bizonyosan csodálatra méltó tény, hogy a tüdőüszög egy affectio, mely egészben az embereknél és állatoknál egyaránt, csak ritkán fordul elő, a lovaknál oly igen gyakori. Amennyire tudom e körülmény nincsen megmagyarázva. Bruckmüller azt mondja: „Én a szétfolyó tüdőüszögöt csak lovaknál láttam és azt hiszem, hogy e kórt éppen úgy mint az eves beszűrődést, egyedül izgató folyadékoknak a hörgőkbe és légsejtekbe való behatásából kell származtatnom.”

Ha már most fölteszszük, hogy izgató folyadékok többnyire lovaknál jutnak a tüdőbe (a gyógyszerek helytelen beadása közben), úgy azt hihetnők, hogy ezzel a magyarázatot megtaláltuk.

Bár éppen nem akarom kétségbe vonni, hogy Bruckmüller hypothesise sok esetben helyes lehet, általános érvénye mégis joggal kétesnek tetszik előttem.

Utolsó időben a tüdőüszög öt esetét vizsgáltam meg lovaknál. Az affectio három esetben határozottan hurutos tüdőlobnak volt következménye; egyben ez valószínű volt s az ötödikben, a patában fészkelő genyedési folyamat következtében támadt metastaticus tüdőlob által idéztetett elő. Mind az öt esetben, a Bruckmüller által felhozott okot határozottan ki lehetett zárni. Az üszög mindig szétfolyó volt. Ama állatnál, mely metastaticus tüdőlobban szenvedett, mindkét tüdő hegyében nagy, szabálytalan, egymással összeköttetésben álló üregek voltak láthatók. A metastaticus eredetet ebből tehát nem lehetett felismerni. De a hátsó lebenyek fölületén több élesen határolt, különféle koru góczot lehetett látni. E góczok egyike genynyel volt telve; a többiek mind üszögösek voltak. Valamennyi gócz környéke nagyon be volt szűrődve.

Górcsövileg igen tisztán ki lehetett venni, hogy az affectio nem a hörgőkből indult ki, hanem a véredényekből s hogy így nem lehetett lebenykés hurutos tüdőlob következménye. Ez esetben azt lehetne hinni, hogy az üszög az embolus fertőző tulajdonságának köszöni eredetét, bár az egyik gócz, mely egészen úgy nézett ki mint egy tályog, ezt ismét kétesse teszi. Éppen e gócz tetszett a legfiatalabbnak, mert környéke legkevesebbet volt beszűrődve. A többi esetben nyílt kérdés maradt, hogy honnan eredt az üszög? Természetes, hogy mindig a vérfolyás megakadására kell gondolni, de honnan e megakadás? Oly nagy a lobinger, hogy a vértorlódása, a hajszáledényfalak necrosisa mellett pangásba megy át (Cohnheim), vagy az izzadmány erőművi nyomása által idéztetik elő? Eziránt csak a górcső adhat fölvilágosítást. A tüdőszöve-

tét, az üszögös góczok közvetlen körületén, kivétel nélkül sejtekkel nagy mértékben beszűrődve találtam. Nemcsak a légsejtek voltak fehér vértestekkel túltelve, hanem a hézagok között levő szövetben is nem csekély sejttömeget láttam. A véredényeket ilyen praeparatumokban alig lehetett látni. Piros vértestek vékony sorai, csak egyes helyeken futottak végig a megvastagodott falu hólyagocskákon. A tüdőnek ily módon beszűrődött részeiben, itt-ott olyan helyeket találunk, melyekben a fehér vértestek hiányzanak és a léghólyagocskák piros vértestekkel pukkadásig teltek. Itt a hólyagocskák falai nincsenek is megvastagodva. Minden májasodott tüdőrészeszkének legnagyobb részét azonban, a genytestekkel beszűrődött szövet képezi. E tekintetben, az öt tüdő megvizsgálása alkalmával egészen ugyanaz tűnt föl. A hajszáledényi stasist nehezen lehetne tehát az üszög okául tekinteni; az üszögös góczok körül fekvő tüdőrészeszkékben mégis csak kellene véres izzadmányt találunk; ha tovább tartott volna az élet, úgy e tüdőrészeszkék kétségen kívül szintén elhaltak volna. Sokkal valószínűbb azonban, hogy az olyan bőven és gyorsan támadt kiizzadás összenyomta a tüdő hajszáledényeit.

Az itt-ott látható vérkiömléseket megmagyarázhatjuk, ha meggondoljuk, hogy a gyorsan és szabálytalanul tovább terjedő lobos folyamat által egyes lebenykék vagy részeikből a vérnek elfolyása gátolva volt, mi a piros vértestek tömeges felhalmozását okozta.

A tüdő hajszáledényeinek összenyomását az izzadmány által, mely főképen a légsejtek üregeiben fekszik, könnyen meg lehet érteni, ha fölteszszük, hogy a sejtek, melyek a tüdőhólyagocskákat betöltik, a tüdő hámsejteiből fejlődtek. Ama föltevésben, hogy a kiizzadás a véredények terméke (igen csalogató föltevés, ha a légsejtek környékén a fehér vértestekhez tökéletesen hasonló és igen rövid idő alatt összegyűlt sejteket látunk), azt lehetnők, hogy az olyan összenyomás nehezen jöhet létre, mert a genytestek az edényfalakat nem fúrják át tevőleg, hanem azokon egyszerűen átszorítatnak, úgy hogy az izzadmány nyomása soha se lehet nagyobb, mint a vérnyomás a körülfekvő hajszáledényekben.

Azonban e viszonyoknak nem tulajdoníthatunk jelentőséget, ha nem tévesztjük szem elől, hogy igen könnyen lehet, hogy miután az izzadmány a ruganyos léghólyagocskákból meggyűlt, a vérnek a tüdő más részeibe való folyása következtében a hajszáledényekben a nyomás csökken.

Nagy fontosságú az izzadmánynak gyors fejlődése. Ha e fejlődés csak lassan halad, akkor nem követi üszög, hanem elsajtosodás. Az idült tüdőlobnál emellett a sejtek, melyekkel a tüdőhólyagocskák telvék, egészen másképen néznek ki. Itt a légsejtekben hámsejteket találunk és ezek között csak kevés fehér vértestet s e mellett a tüdő hajszáledényei kitágultak. A praeparatum, melynek rajzát szerző bemutatja, egy lótól származik, melynél már több idő óta egy tüdőbaj csekély jelei látszottak. E ló lágyc-

sérv miatt került gyógyítás alá. Midőn a megvizsgáláshoz ledöntötték, csakhamar Dyspnoe állott be; a ló köhögni kezdett és e pillanattól kezdve üszögös tüdőlob fejlődött ki, melynek az állat néhány nap alatt áldozatul esett.

A bonczolásnál a bal tüdő hegyében néhány elsajtosodott gócz találtatott s ezek körül a tüdő állománya beszűrődve, az interstitialis kötőszövet pedig jelentékenyen szaporodva. A jobb tüdőben azonban kiterjedt üszögös cavernák voltak és hasonlók, csak hogy kisebbek, a bal tüdő hátulsó lebenyében is. Itt tehát egy heveny és egy idült lobfolyamat feküdt egymás mellett. Míg a sajtos góczok körül az idült tüdőlob jeleit lehetett látni, az üszögös helyek környéke nagymennyiségű fehér vértettel volt ismét infiltrálva. Eme esetben, mondja P., nem merem határozottan eldönteni, vajon a hurutos tüdőlob által idéztetett-e elő az üszög? A megvizsgálásnál a ló a jobb oldalra dőlt. Már most lehet, hogy a sajtszerű anyagok a bal tüdőből beszivattak s heveny lobot idéztek elő, de épen úgy fel lehet tenni, hogy az üszögöt, a tüdőnek az esés következtében történt heves megrázkodtatása idézte elő, egy ok, melyet Leyden az embereknél kimutatott. Utóbbi föltevés mellett szól talán ama körülmény, hogy ez esetben, az üszögös hely körül gyakrabban lehetett vérkiömlést látni, mint a megvizsgált tüdők bármelyikében. A kiizzadás tehát másodlagosan fejlődött volna ki. De eme eset mégis csak azt bizonyítaná, hogy a lovaknál a heveny tüdőlob, a sejtek gyorsabb kivándorlását (vagy túlképződését, ezt eldöntetlenül hagyom) vonja maga után és ez által a tüdőüszög támadására kiváló alkalmat szolgáltat.

Ha már most nézetem a lovak tüdőüszögének támadására vonatkozólag, ha nem is minden, úgy mégis sok esetben a helyes, akkor ezzel egyszersmind ama körülménynek magyarázatát is megfejtve hiszem, hogy eme affectio a lovaknál oly gyakori. Épen úgy, amint lovaknál valamely inger, mely más szövetekre hat (a bőr alatti kötőszövetre, nyirkmirigyekre sat.), más állatokhoz képest óriási sejtfelhalmozódást okoz, úgy a lovak tüdőszövege is, mihelyt heveny lobfolyamat által érintetik, igen gyorsan beálló és bő infiltratio által tűnik ki.

Kisebb közlemények.

Mesterséges lószemek.

Ezen tárgy felől ír *Stengl* J. tanársegéd s úgy véljük, nem lesz érdektelen ebből a következőket megtudni:

A mesterséges szemeket csak ujabban kezdik alkalmazni az állatgyógytudományban. Embereknél zománcból készültek, oly hű utánzással, hogy csak szorgos megtekintés után lehetne mesterséges voltukat felismerni. Azelőtt porcellánból és üvegből is öntöttek ily szemeket, valamint fémből, melyet zománcz színekkel festettek.

Állatoknál a mesterséges szemeket kivált értékesebb lovaknál alkalmazzák, valamely szépségi hibának pl. fél-szemüségnek eltakarására, mi által a ló nemcsak szépség-

ben, de értékében is vesztett volt. Továbbá a szemgolyó atrophijájánál, a szem exstirpációjánál stb., hogy portól, rovaroktól s más behatásoktól a szemgödör megóvassék.

Ily mesterséges szemek általában félgömb idomú csészék, mellső csiszolt, fénylő domború felszínnel, míg hátsó domború felületük nem csiszolt. A szélek simák legömbölyítvék. Eddig a mesterséges lószemeket nemes fémből, üvegből, porcellánból, Guttapercha és szaruból készítették, utóbbi időben Kautschukból is. Állatoknál azonban a fémszemek súlyuk miatt, hasonlóképen az üveg és porcellánszemek nem alkalmasak s könnyen el is vesznek, s ha gyengék könnyen eltörvén sértéseket okozhatnak.

Ezen hiányok *Hertwig* tanárt arra indíták, hogy a mesterséges szemeket Guttaperchából készítesse; de ilyenek még oly jól vulkanizálva, festve és lakkozva, a szeműrben levő melegség által felpuhúlnak, fényöket veszítik s meglazúlnak. Ezután tehát fekete szaruból készítették a szemeket, melyek 4—4½ Ctm. átméretűek s domboru külfelületűek voltak; a domborulat legmagasabb pontja 2 Mmeternyi. A domborulat közepét 2 Ctmnyire ½ Mm. mély körbarázda határolja, a pupillát helyettesítendő. A domboru felszín tükörfényesre csiszolt; az egésznek súlya nagyobb ló részére 11—12 grm, kisebbekre 9—10 grm. Fehér szaruból is készültek mesterséges szemek, barna Irissel, fekete pupillával, amelyek azonban igen drágák voltak, s e mellett csak azt a szolgálatot tették, mint az egyszerű szaruból készültek.

A szarúszemeket 24 órán túl nem lehet az orbitában hagyni, mert a könyek által fellágyulnak s elidomulnak, por és a körlég által fényöket veszítik; ki kell tehát azokat szedni s finom, igen tiszta lágy posztóval letörölgetve, néhány órán át a levegőn szárítandók. *Zündel* orsz. áll. orvos Strassburgban u. n. keménykautschukból készítetteti már több idő óta a mesterséges szemeket, melyeket szerente mintegy 8 napon át is benlehet hagyni az orbitában, s azon előnyt nyújtják, hogy a könyek által nem könnyen lágyulnak fel. Ilyen szemek is minden nagyságban készítettnek. *Stengl* trnségéd Bécsben is készítettett olyan szemeket, de a pupillát jelző kört elhagyatta, a Corneát jelző részt pedig kissé erősebben kidomborította. Egy keménykautschukból készült szem súlya 6 — 8 grm, vastagsága 2 Mm. átmérete pedig 4½—5 Ctmnyi.

A mesterséges szemet csak akkor szabad behelyezni, ha a köthártyán és a szemcsonkon lobtűnet minden nyoma (genyedés, szemcséződés, fekélyes állapotok stb) eltűntek; különben az állat nem tűri azt és nagy fájdalmakat okozó heves lobokat idézhet elő. Ha az egyszeműség már régen van jelen, úgy hogy a szemhéjak is összehúzódvák, akkor előbb kisebb szemeket kell alkalmazni, míg a szemhéjak annyira kitágultak, hogy a kellő nagyságu szemek behelyezhetők. A mesterséges szem behelyezése igen könnyen eszközölhető; a bal kézzel ugyanis a felső szemhéjat a pislaszöröknél fogva, fel kell emelni s a kissé megnevesített mesterséges szemet a jobb kézzel alá tolni;

erre a bal kézzel az alsó szemhéjat lefelé vonva, a csinált szem alsó szélé belenyomatik. A kivevésnél az alsó szemhéjat lehúzva, a mesterséges szem, alsó szélé alá tolt gombos kutasz csekély nyomásával kiemelhető. Mielőtt a már előkészített másik szem a kivett helyébe tétetnék, a szemür friss tiszta vízzel jól kimosandó. N.

Physostigminum (Eserin) salicylicum cristallisatum.

Ama megfigyelés, hogy a salicylsavas alkaloidok vízben föloldva jól eltarthatók, következtetni engedé, hogy a Physostigminnak salicylsavval való összeköttetése hasonlóan állandóbb lesz, mint a Physostigmin egyéb sói. E remény teljes mértékben valósult is, miután az F. Marck által készített uj preparatum tisztaság és tartóság tekintetében, jóval fölülmulja az eddig használatban levő Physostigmin sókat. A salicylsavas Physostigmin szintelen, fénylő, tüvagy rövid oszlopforma jegeczetek képez, melyek a világosság behatása alatt változatlanok maradnak (az eddigi megfigyelés körülbelöl 3 hétre terjed). A vizes és borszeszes oldat, jól elzárt üvegben csak egy-két nap mulva kezd vereses lenni, de e szín soha sem nyeri ama sötét és barna árnyalatot, mint a kénsavas só oldata, mely már néhány óra mulva megveresedik. A salicylsavas Physostigmin 24 s. r. tiszta alkoholban könnyen feloldódik. Közönséges (14—16 C.) hőfoku vízből 130 s. r. kell feloldására, míg forró vízben ismét meglehetősen könnyen oldódik föl. A forró vízzel készült, nem túlságosan concentrált oldat (pl. 1:50), kihülés után is (heteken át) tiszta marad. Hatásának megállapítására most tesznek kísérleteket, annyi azonban már bizonyos, hogy hatása a többi Physostigmin-sókéval legalább is egyenlő. Az egy százalékos oldat biztosan és erősen hat a Pupillára és épen olyan erős általános hatása is.

(*Zeitschrift des allg. österr. Apoth.-Ver. 1879. máj. 20.*)

Szuppiny.

A Leukorrhoea kanczáknál és teheneknél.

Mangenot gyakran észlelte kanczáknál az ivarszervek hurutját — fehér folyást, — mely állítólag általános petyhüdség által idéztetett elő és keresztbénasággal párosult senyvre vezetett. A betegség kezdete rendszeren nem vétezik észre s csak akkor vonja magára a figyelmet, ha a hüvelyből huzamosabb időn át volt jelen a kifolyás. A nemi ösztön hiányzik vagy legalább nincs emelkedve. A termékenyített állatok elszoktak vetéltni.

M. egy tulajdonosnál három, leukorrhoeában szenvedett lovat látott elhullani egy hét alatt; egy ő előtte meghívott állatorvos a rosznemű tenyészbénaság (*Beschalseuche*) jelenlétét hitte. Hasonlóképen teheneknél is ismételten észlelte M. a fehérfolyást, melynek véleménye szerént, nem elégséges táplálkozás volt az oka.

(*Rev.f.Th.*)

- y -

A marhavész-ragályról.

A marhavészszel tett ragályzasi kísérletek egy egész sorozatából *Roschnow*, *Worenzow* és *Medwedski* a következő eredményeket vonják le:

Borjuk olyan istállóba állítva, melyekben előbb marhavészbetegek tartózkodtak, s a mely istállók vagy egyszerűen kitisztítottak vagy deszficiálva lettek, — egészségesek maradtak azaz nemleges eredményt adtak.

Olyan vízzel tett kísérletek, melyben marhavészbeteg állatok friss húsát mosták volt meg s aztán egészségesekeknek italul adták, szintén nemleges eredményt mutattak.

Marhavészes állatok friss és nem fertőtlenített nyers bőrével tett kísérletek eredmény nélkül maradtak.

Ellenben beszózott bőrök által ragályoztattak az állatok.

Mészszel kezelt tökéletesen kiszáradt, valamint semmivel sem kezelt szárított bőrök nem ragályoztak.

Marhavészbetegek istállójából vett széna etetése, még ha az aztán szellőztetve is lett, agályozást okozott.

Oly ojtások, melyek kétes, tisztán ki nem fejezett kórtüneteket mutató esetekből vett anyaggal eszközöltettek, tagadóan estek ki; míg oly ojtások, melyeket határozottan megbetegedett állatokból vett anyaggal tettek, mindig ragályozást okoztak.

Marhavészbetegek istállójából vett trágya és alomszalma még hosszabb szellőztetés után is ragályozott; ép oly ragályozónak bizonyodott 15% mézszszel kevert olyan trágya, ha friss állapotban használtatott. Ellenben hosszabb ideig (mintegy két hónapig) állott mézszszel kevert trágya veszély-nélkülinek bizonyodott.

A kísérletekből főleg az tűnik ki, hogy szárított bőrök nem veszélyesek; míg marhavészbeteg állatok istállójából vett széna és trágya hosszabb ideig ható ragályt rejtenek s hogy a ragály a körlég behatása által mindinkább megsemmisítettik.

Az említett szerzők szövettani vizsgálatok útján azt találták, hogy marhavésznél a szintelen vértestecsek száma a vérben szaporodott; az agy hyperamikus, szintelen vérszettekkel beszűrenkedett; a nyákhártyák sejtiesen infiltráltak; a szív, a máj és a vesék parenchymatosus lob állapotában vannak. A bélfalzatban, a vese közötti szövetben s az ornyákban Micrococcusokat találtak; de a vérben nem találtak bacteriumokat.

(Archiv f. Vet Medic. Petersburg 1878.) N.

K ü l ö n f é l é k .

Személyi hírek. Hochberger Viktorin, Haage Herm. és Rozinek János állatorvosoknak az arany érdemkereszt adományoztatott.

Dr. Luchsingernek helyébe, ki Bernbe hivatott meg, a zürichi állatorvosi intézetben Dr. Hermann az ugyanottani egyetemen az élettan tanára vette át az élettani előadásokat.

Veszetség egy gyógyúlt esete. Ha az eset hihető volna s ezzé válnék további tapasztalások által, akkor az emberiség egy borzasztó betegségtől való rettegés alól leendne

felszabadítva. A „N. P. J.” f. év június 4. számának mellékletében a többi között ezeket olvassuk:

„Ezen okoknál fogva a „College Royal of Physicians” Londonban az emberiségre oly igen fontos kérdés megoldása céljából az összes orvosi köröknek figyelmét erre irányítá, midőn a Bennet-Stanford-alapítványból 100 font Sterling jutalmat tűzött ki egy a Hydrophobiáról szóló legjobb munka részére. Ugyanez időtájban egy német orvosnak sikerült egy egyént a veszetségből *kigyógyítani* és pedig az indiai nyíl-méreg — a *Curare* — által. Az utolsó évtizedekben a physiologok igen gondos és beható vizsgálatok és kísérletek alapján, melyekhez a vivisectionkat is segítségül vették, kétségkívül megállapították, hogy a közvetlen a vérbe vitt Curare-nak azon képessége van, melynél fogva a mozgási idegeket hűdési állapotba helyezi, az érzési idegeket azonban meghagyva működésükben. Nagy adag beadása után a szív izomzatának hűdése által igen hamar beáll a halál. Erre támaszkodva Offenbergtanár (Münsterben, Westphalenben) megkísérlette egy esetben, melyet „Veszetség egy gyógyúlt esete embernél” című monographiában behatóan tárgyal. — gyógyalkalmazásba venni. Egy asszonynak, kinél a veszetségnek nyílt jelei felléptek volt, bőre alá fecskendezve Curaret adott, hogy a borzasztó veszetségi görcsöket elnyomja. De nem az előirt minimalis adagban adta azt, hanem többszörös befecskendéssel 5 óra alatt 20 grmmnyit (! a szerk.) alkalmazott, a mily adagot még eddig, tartva a bekövetkehető szivhűdéstől, egy orvos sem bátorkodott nyújtani. Azon stadiumban, midőn a beteget a legborzasztóbb görcsök támadták meg, kimerülés és megfulás általi rögtöni halállal fenyegetve azt, — alkalmazta Dr. Offenbergtanár a bőr alá fecskendést. A Curare hűdő tulajdona által ama görcsök rögtön elmúltak, noha kis szünet után ismét felléptek. De az ismételt injekciók után a Curare hatása túlsúlyra emelkedett, úgy hogy a veszetségi görcsök már csak gyenge rángások által árulták el magukat. Végre már a Curare hatása, mint ellenmérget oly határozottan lépett fel, hogy szív- és tüdőhűdés veszélye állott be, mely csak erélyes mesterséges légzés által volt legyőzhető. A beteg ezután hosszabb ideig tartó kimerülési és gyöngeségi állapotba esett, melyből azonban teljesen kiépült s egészséges vala. Ez volna tehát az első eset a veszetségből való kigyógyulásnak, melynek jelentőségét az emberiségre nézve nem szabad csekélyelni.”

Ezen esetre, eltekintve ama nevetséges felfogástól, mely szerént az illető közlő a Curare-t a veszetségi méreggel mintegy viaskodni látja, — csak azt akarjuk megjegyezni, hogy már évekkel ezelőtt, még Galambos dr. és tnr életében ő és Dr. Varga tnr tettek volt kísérleteket a Curare-val. A hozatott 5 grannak (szemernyinek) a mi 35 centigrammnak felel meg, csak egy csekély tán egy ötöd része lön egy lónak bőre alá fecskendve s az állat rövid időre rá elhullott volt, tehát 7 centigrammtól; már most 20 grm 5 nehezéknek felel meg, ami 300 gran vagyis 2100 ctigramm, a mi alig hihető. Ugy látszik te-

hát, hogy a főnebbi közleményben nem lehet annyit bizni, mintsem szívesen óhajtának, vagy tán a C betű maradt ki a grm előtt? még úgy is sok volna. N.

A kolumbácsi legyek Buziásban (a Bánságban) april vége felé nagy mennyiségben jelentek meg úgy, hogy az állattulajdonosok már aggódni kezdtek; de a hűvös esőzések hamar elpusztíták a veszélyes rovar.

Értesítés a keleti marhavész állásáról s egyéb ragályos és járványos állati betegségekről, május hó 31-től bezárólag június hó 7-ig.

1. Magyarország.

2. Horvát-Szlavonország és a horvát-szlavon katonai határörvidék területe vészmentes.

3. A fiumei tengerészeti hatóságnak távirati értesítése szerint Fiumében és vidékén az állategészségi állapot teljesen kielégítő.

A magyarországi hasznos háziállatok közt uralgó ragályos és járványos betegségek rovatos kimutatása:

Megye	Község	Az állatok faja és darabjainak száma	A kór megnevezése	Elhullott vagy gyógykezeltek
Abauí	Beret	1 db ló	takonykór	elhullott
	Apáti	6 „ „	rühkór	gyógyk.
	Ó-Pecska	11 „ „	„	„
Arad	Mácsa	6 „ „	„	„
	Nagypél	3 „ „	„	„
Békés	Mikalaka	1 „ „	takonykór	kiirtott
	Gyula város	1 „ „	rühkór	gyógyk.
	Orosháza	1 „ sz. marha	lépfene	elhullott
Bihar	Kécz	58 „ ló	rühkór	gyógyk.
	Albis	31 „ „	„	„
	Uj-Léta	1 „ „	takonykór	kiirtott
Brassó	P.-Szöllöss	2 „ „	rühkór	gyógyk.
	Rozsnyó	1 „ „	bőrféreg	kiirtott
	Dereszte	1 „ „	takonykór	„
Fehér	Nadap	80 „ sertés	m. h lépfene	elhullott
Háromszék	Ikafálva	1 „ ló	takonykór	kiirtott
Heves	Kisköre	2 „ „	„	„
Hunyad	Szászváros	1 „ „	„	„
Jász-N. - Kun	Madaras	1 „ „	„	„
	Kunhegyes	1 „ „	„	„
Szolnok	T.-Sz.-Miklós	1 „ „	takonyk. bőrf.	„
	Falu-Szlatina	13 „ „	rühkór	gyógyk.
	Uj-Szlatina	1 „ 5	takonykór	kiirtott
Máramaros	Tetétlen p.	5 sz. marha	lépfene	elhullott
	Budapest főv.	1 „ ló	„	kiirtott
	„	1 sz. marha	tüdővész	elhullott
Pest - Pilis - Solt-Kis-Kun	„	1 „ ló	takonyk. bőrf.	kiirtott
	„	2 „ „	takonykór	„
	Vizkelet	1 „ sz. marha	lépfene	elhullott
Pozsony	Cseszt	2 „ ló	„	„
	Babot	2 „ „	rühkór	gyógyk.
Sopron	Kapuvár	2 „ „	„	„
Tolna	Tolna	1 „ „	takonykór	kiirtott
Torontál	Újfalva	2 „ „	„	„
Ung	Ungvár	2 „ „	rühkór	gyógyk.
Vas	Hermán	1 sz. marha	lépfene	elhullott
Zemplén	Rákóc	1 „ „	„	„

Jegyzet. I. A ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai alkalmaztatnak.

II. A keleti marhavész kivételével azon ragályos és járványos betegségek, a melyek a múlt heti kimutatásban benfoglaltattak és ezen értesítésben elő nem fordulnak, megszünteknek tekintendők.

4. Az osztrák tartományokban uralg a marhavész:

a) Galicziában: a husiatyni kerületben Nizborg nowy és Myszkowec községekben; a krakói kerületben Cholerzyn, Wolowice, Zakamyce és Zwierzynice községekben; a wieliczka kerületben Kostrze, Sotniki és Lagiewniki községekben ;

b) Dalmáciában: az imoskii kerületben Lovréé községben; a benkovaci kerületben Bulic községben; a sebenicoi kerületben Medjane községben; a zarai kerületben Gorizza és Galovac községekben; a spalato kerületben pedig Katuni, Opanci és Castelnuovo községekben, és. végül:

c) Csehországban, az aussigi kerületben Peterswald községben.

Ellenben megszűnt a marhavész Galicziában a dabrowai kerületben Bagienica községben.

A földmivéls-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministerium állategészségrendőri osztálya.

A marhavész gyógymódja. Simonow a „Landw. Zeitung“-ban (Pétervár) a Carbolsavnak 1%-os oldatát ajánlja a marhavész ellen praeservativum és gyógyszerül. Állítólag sok kísérlet igen kedvező eredményt adott.

Ellenben *Neradaischin* azt állítja, hogy ha a Carbolsavval való kezelés a betegezés első napján kezdetik, mintegy 90 %-a, a betegeknek meggyógyul; a második napon kezdve csak 30%-a, a harmadik napon csak 10%-a, szerinte a Carbolsav inkább óvszer, praeservativum, mintsem gyógyszer.

Nesimailow 180—200 grm fél százalékos Sublimat oldatot látott hasznosnak.

—y—

A magyar gazdák II. országos értekezletén. (Székesfehérváron f. é. jun. 25-én) tárgyalt hetedik kérdést. „Hogy a gabnaárak csökkenése a magyar gazda létezését ne veszélyeztesse, az eddigi üzletrendszer választatása szükséges ; az állattenyésztés melyik ága szükségeli viszonyaink közt a melegebb fölkarolást" *Tormay Béla* vezette be. Ezen jeles és nagybecsű értekezés külön lenyomatának több példányával szerencsések voltunk szerző által t. előfizetőink részére megtiszteltetni, kiknek nevükben ezenel batorkodunk szives köszönetet mondani. Miután azonban a mű kevesebb példányával rendelkezhetünk ; azt első-sorban egészéves előfizetőinknek küldjük meg.

Szerkesztői közlemények:

K . . . F. urnak Király-Helmecczen. Szives sorait vettük. Feleletünk arra az, hogy a meghívást ez időszertint még nem lehet megtenni, mert arra az eddigi tapasztalataink alapján az idő még nem látszik elérkezettnek. Talán jövő évre megérik a dolog

A szerk.

P. . A . . urnák. Pakson. B. J. az állatorvoslást 1851/2-ik évben valóban végezte; oklevéllel-e (diploma) vagy bizonyítvánnyal bir-e, azt nem tudhattuk meg.

A szerk.